

Formandens beretning

Regn, regn og atter regn! Forudsætningerne for at drive landbrug ændrer sig hele tiden. Det normale vejr er væk. Det normale marked er væk. De normale rammevilkår er væk. Hvad gør vi så? Hvordan skal vi drive landbrug? Vi er nødt til at agere i den verden, vi er i, og under de forhold, der er. Hvis vi skal dyrke mere græs til protein – så er det det, vi gør. Hvis vi skal omdanne gylle til brændstof – så er det det, vi gør. Og hvis vi selv får en nyskabende idé – så er det den, vi løber videre med. Hvis så er vi selvfølgelig også selv innovative. Vi er nødt til at spille med. Hvis vi siger nej, kan vi ikke tjene penge i fremtiden, og det skal vi selvfølgelig. Men det bliver ikke på samme måde, som vi har været vant til. Landbruget er eksponeret for, at tingene næsten aldrig bliver, som vi har planlagt eller forudset. Vi er nødt til at tilpasse os. Vi må erkende, at der ikke er noget, der er normalt længere. Vi er nødt til at tage udgangspunkt i det, der er, og finde vores egen vej i det.

Skal vi så finde os i hvad som helst. Nej, det skal vi ikke. Nogle krav er ikke fagligt funderet. Der skal vi selvfølgelig handle og gøre vores til, at vi får skubbet tingene i den rigtige retning – med afsæt i fagligheden. Vi skal også udfordre de rammer, vi er underlagt - men vi kan ikke bare sige NEJ!

Østjysk Landboforening er garant for politisk arbejde, dialog og faglighed. Bestyrelsen er dit talerør, så har du udfordringer, vi kan bære videre, eller er der noget, du undrer dig over, hører vi meget gerne fra dig.

Foreningen og medlemmer

Når jeg kigger tilbage på året, der er gået, må jeg sige, at der er sket rigtig meget inden for landbruget. Og der er sket rigtig meget i vores forening.

I det sidste år har vi i bestyrelsen arbejdet videre med vores strategi, der har den røde tråd, at I som medlemmer skal have værdi for jeres kontingent. Vi har arbejdet med tre indsatsområder; Samarbejdet med Landbrug & Fødevarer, generationsskifte og vores medlemsarrangementer.

Samarbejde med Landbrug & Fødevarer

I Østjysk Landboforening arbejder vi for et bedre og mere synligt samarbejde med Landbrug & Fødevarer. En stor del af jeres kontingent går til Landbrug & Fødevarer, som er fundamentet for, at vi kan agere politisk i lokalområdet. Der er ingen tvivl om, at vi står stærkere sammen og har lettere ved at påvirke landbrugets udvikling, når vi har et tæt parløb. Landbrug & Fødevarer står for den landsdækkende interessevaretagelse med tæt kontakt til ministerier og folketingspolitikere. I Østjysk Landboforening står vi for den politiske interessevaretagelse i lokalområdet og er løbende i dialog med både embedsmænd og lokalpolitikere i Hedensted og Horsens kommuner.

Det er vigtigt, at I som medlemmer kender setuppet, de forskellige roller og opgavefordelingen, så I ved, at vi er gensidigt afhængige af hinanden. I skal også vide, at der ikke er langt fra landboforeningen til Landbrug & Fødevarer. Og jeg siger det lige igen: I er

altid velkomne til at henvende jer til mig eller et andet bestyrelsesmedlem, hvis I har en udfordring, I har brug for hjælp til at få båret videre.

Generationsskifte

Et andet indsatsområde vi har i Østjysk Landboforening er generationsskifte. Hvordan forbereder man sig på et salg eller et køb af en ejendom? Hvad er fremtidsperspektivet for ejendommen? Og er sælger og køber klar til et generationsskifte? Spørgsmålene – og overvejelserne – er mange, når en ejendom skal skifte hænder.

I Østjysk Landboforening ønsker vi at sætte fokus på generationsskifte i dansk landbrug, og de problematikker der kan være i den forbindelse. Det er ikke nogen hemmelighed, at gennemsnitsalderen på landmænd næsten stiger med et år om året.

Vi har tre medlemsmøder på tegnebrættet; Sælgers aften, købers aften og et fælles møde for købere og sælgere, som vi planlægger at arrangere som en slags 'dating-aften', hvor vi bringer generationer sammen med henblik på generationsskifte. De tre møder skal holdes over en tre måneders periode og klæde købere og sælgere på til de forberedende øvelser, man skal igennem, inden et generationsskifte.

Arrangementer med værdi

I det forgangne år har vi holdt en række medlemsmøder, som alle har haft det overordnede mål at give værdi til jer som medlemmer. Det er også et af vores indsatsområder. Vi ønsker, at medlemsmøderne bidrager med input eller tilbud, I kan tage med hjem og bruge konstruktivt. Det kan være viden og værdi i kroner og ører, eller det kan være viden, der klæder jer på til at deltage i den debat, der kører inden for vores erhverv.

Top 2 regnskaber

Den 27. marts sidste år inviterede vi til et medlemsmøde om regnskaber. Vi havde besøg af formanden for sektorbestyrelsen for Økonomi og Virksomhedsledelse i Seges - Anders Harck - og chefkonsulent i Strategi og Vækst i Seges - Ivan Damgaard. De fortalte om de 2 % bedste regnskaber, og hvad der skal til, for at regnskabet kommer til tops på ranglisten.

Hovedpointerne var, at det ikke er størrelsen på bedriften, der betyder noget i forhold til regnskabet, men derimod om de investeringer, man gør, er rentable. Det er vigtigt, at man har en strategi, man arbejder ud fra, i stedet for at man skyder i blinde. Det var en spændende aften i økonomiens tegn, der gav stof til eftertanke hos de godt 40 af foreningens medlemmer, der var mødt op.

Markvandring med Martin Merrild

Den 11. juni var vi på markvandring med formanden for Landbrug & Fødevarer - Martin Merrild. Mødet var kommet i stand sammen med Vejle-Fredericia Landboforening og Landboforeningen Odder-Skanderborg, og vi var godt 100 mennesker afsted. Jeg synes, det var en rigtig god dag, som netop viser, at der ikke er langt fra landboforeningen til toppen af dansk landbrug. Det skal vi benytte os af.

Markvandringen foregik under uformelle forhold, hvor der blev snakket på kryds og tværs. Efter turen var der øl og pølser i maskinhuset, hvor Martin Merrild orienterede om politisk aktuelle emner og Landbrug & Fødevarers arbejde.

Landmandspension

Tirsdag den 12. november var godt 120 landmænd mødt op i Landbrugets Hus i Horsens til et medlemsarrangement, vi holdt sammen med Vejle-Fredericia Landboforening og

Landboforeningen Odder-Skanderborg. Aftenens overskrift var LandmandsPension, som er en af de bedste måder, du som landmand kan sikre dig selv og sin familie på. Jeg ved godt, at det i perioder kan være svært at sætte penge til side til seniorlivet, men det kan også være risikabelt at satse på, at man kan bruge sin jord og bygninger som økonomisk fundament i fremtiden. En pensionsopsparing giver en økonomisk tryghed for et godt liv, når du bliver ældre.

Vi havde besøg af Katja Elberg fra Landbrug & Fødevarer og en konsulent fra Velliv, som fortalte om pensionsordningen. Aftenen sluttede med et muntert foredrag af Christine Feldthaus, som underholdt med nedslag i danskernes vaner, interesser og adfærd.

Dyrskue.

Da der i sommeren 2019 blev holdt dyrskue, havde det fået nyt navn til, Horsens Dyrskue og madmarked. Hvis vi forsat skal have dyrskue i Horsens skal det udvikles, så derfor er der ansat en projektmedarbejder, der kun arbejder med dyrskuet. Det er i højere grad lagt op til at det også skal handle om gode danske fødevarer.

Men desværre var det to dage med regn, så der kom ikke så mange besøgende som vi havde håbet på. Derfor holdt budgettet ikke og vi sender flere penge afsted til dyrskuet.

Vi er enige om i bestyrelsen, at dyrskuet skal udvikles og det koster. Så må vi se til sommer, hvor det forhåbentlig er godt vejr når dyrskuet afholdes, om det flytter sig i den rigtig retning.

Det er jo vores næstformand Peter Mortensen der er formand for Land og by Østjylland som står for dyrskuet. Så vi har tæt kontakt til det, og ved hele tiden hvad der sker.

Dyrskuet holdes lørdag og søndag d. 13- 14 juni 2020.

Landbrugskonferencen

Den 21. november holdt vi Landbrugskonference sammen med seks andre midt- og østjyske landbrugsforeninger. På konferencen var en række af landbrugets topfolk på talerstolen for at snakke fremtidens klima, fremtidens finansiering og fremtidens andelsbevægelse. Hvad er det for udfordringer og muligheder, fremtiden byder på, og hvad skal der til for at løse dem? Der sker meget hele tiden inden for vores erhverv, og vi havde netop valgt de tre temaer, fordi de har stor betydning for landbrugets udvikling. Det kræver sin mand at kunne følge med og levere kvalitetsfødevarer til et samfund og verdensmarked, hvor kravene og mulighederne hele tiden ændrer sig.

Det var en spændende dag, hvor næsten 250 landmænd var samlet, og vi har besluttet os for at gentage succesen igen i år.

Bliv klogere på klimaet

For et par uger siden holdt vi et klimamøde sammen med Vejle-Fredericia Landboforening og Landboforeningen Odder-Skanderborg.

Her havde vi inviteret viceformand i Landbrug & Fødevarer - Thor Gunner Kofoed - til at fortælle om, hvordan vi kan finde en økonomisk bæredygtig vej til en klimaneutral fødevarerproduktion. Vi havde også besøg af meteorolog og vejr vært - Mikael Jarnvig. Han fortalte om jorden og vejrets forandringer og om, hvad der er reelle problemer, og hvornår er der tale om ganske almindeligt omskifteligt vejr. Miljøkonsulent i velas - Anders Søholm - kom med input til, hvilke tiltag vi selv kan indføre på vores bedrifter til gavn for både klima og pengepung.

Det var en rigtig god og velbesøgt aften. Klima er et vigtigt emne, som mange har en mening om, men det kan være svært at finde ud af, hvad der er op og ned i debatten. Mødet gjorde os klogere på klimaet og de muligheder, vi har for at tænke klimavenlige løsninger ind på vores bedrifter.

Foreningssekretariatet

For godt et år siden fik vi et fælles foreningssekretariat sammen med de andre midt- og østjyske landbrugsforeninger, der står bag Velas. Det er jeg utrolig glad for. Sekretariatet løser en bred palette af opgaver og er med til at skabe synlighed om vores forening. Sekretariatet arbejder for, at I som medlemmer får det maksimale ud af jeres medlemskab.

Foreningssekretariatet har gjort en markant forskel for bestyrelsen og for mig som formand. Den hjælp – og det arbejde – foreningssekretariatet udfører, gør, at vi kan bruge langt flere ressourcer på politisk arbejde. Vi har et tæt samarbejde med vores foreningssekretær Jørgen Skov Nielsen, vores miljøpolitiske rådgiver Maria Pilgaard og vores journalist Mette Ladegaard.

Hver 14. dag er vi begyndt at sende et nyhedsbrev ud til alle medlemmer, der fortælle om, hvad der rører sig politisk inden for vores erhverv, og i foreningen. Nyhedsbrevet skal være med til at gøre det lettere for jer at følge med i, hvad der rører sig i foreningen, og hvilke muligheder og fordele I har som medlemmer af Østjysk Landboforening og Landbrug & Fødevarer. Vi arbejder på at blive endnu skarpere på vores kommunikation og vil gerne i dialog med jer om, hvor I får jeres information om foreningens arbejde – og hvor I gerne ville have den. Foreningen har fx en Facebook-profil, hvor vi kan skrue op for informationsstrømmen, hvis det giver mening for jer?

LMO og Centrovic blev til Velas

Da vi var samlet her sidste år, hed foreningens rådgivningsselskab LMO. I dag hedder det Velas. Fusionen mellem LMO og Centrovic har skabt landets største rådgivningsselskab, som er rustet til fremtiden. Det er rettidig omhu i en branche, som er præget af mange konkurrenter om færre kunder. Med volumen følger høj faglighed. Velas kan både fastholde nærheden til kunderne lokalt og kan samtidig sikre en større bredde af medarbejdere, som i højere grad får mulighed for at blive specialister, der kan løse de opgaver, der bliver efterspurgt.

Med fusionen har vi forholdt os aktivt til den strategi, Landbrug & Fødevarer har lagt. Vi har nu fået Danmarks største rådgivningsvirksomhed med en bred palette af faglige kompetencer. Vi er klar til at gå fremtiden i møde og til at handle på de udfordringer, vi møder på vejen. Vi har allerede set det i forhold til BNBO, hvor Velas med det samme trak i arbejdstøjet og stod klar til at hjælpe de berørte landmænd med råd og vejledning. Det vil vi komme til at se mere af i fremtiden.

Velas og landbrugets hus, er jo med til at give vores forening en rigtig god økonomi, som kommer vores medlemmer til gode. Velas er i 2019 trods fusionen kommet ud med et rigtig flot resultat.

Jan Winther vil senere fortælle mere om Velas og præsentere regnskabet.

Økonomi og rammevilkår

Regeringen

Vælgermøde

Op mod valget - den 29. maj - holdt vi et vælgermøde i samarbejde med Fødevarerforbundet NNF. Vi havde inviteret lokalt opstillede folketingspolitikere til at deltage i debatten. Med vælgermødet ville vi give vores medlemmer muligheden for at gå ind i debatten op til folketingsvalget. Tilslutningen var dog ikke så stor, som vi havde håbet, men vi havde en rigtig god aften med gode drøftelser.

Det var meget positivt, at vi stod bag arrangementet sammen med NNF. Det gav nogle gode diskussioner om blandt andet eksport af smågrise, og hvordan vi holder arbejdspladser i Danmark. NNF gav udtryk for, at vi ikke har leveret de arbejdspladser, vi lovede i forbindelse med Landbrugspakken, når vi eksporterer så mange smågrise til udlandet. Det kan forbundet have ret i, men der er heller ingen tvivl om, at griseproducenterne vælger at eksportere smågrisene, fordi det er dårlig forretning at fede dem op herhjemme.

Landbrugspakken

Folketingsvalget endte som et klimavalg, og regeringen skiftede fra blå til rød. Vilkårene er ændrede - det har vi tydeligt kunnet mærke i landbruget. Hvor er det ærgerligt, at landbrugspakken ikke blev vedtaget med et bredere flertal i sin tid.

For en uge siden kom det frem, at de radikales leder – Morten Østergaard – har stillet et ultimatum til Mette Frederiksen. Hvis der ikke er en aftale på plads den 5. juni om en klimahandlingsplan, trækker de radikale støtten til regeringen, og så har den ikke længere flertal. Gad vide, hvor længe den nye regering holder...?

Politiske udfordringer

Vi støder løbende på udfordringer inden for landbruget, som vi i landboforeningen gerne vil handle på og gøre noget ved. Derfor havde vi sammen med de andre midt- og østjyske landbrugsforeninger inviteret folketingets Miljø- og Fødevarerudvalg en tur til Jylland. Det var langt fra alle, der kunne afse tid i kalenderen, men vi endte med to gårdbesøg med drøftelser om blandt andet kravet om fremrykningen af ekstra efterafgrøder. En af de større udfordringer vi er stødt på i det sidste år.

Jeg deltog på det gårdbesøg hos Claus Fenger, hvor vi havde besøg af to unge socialdemokrater - Anne Paulin og Malte Larsen – fra Miljø- og Fødevarerudvalget. De var på besøg i december måned og var begge meget nysgerrige, spørgelystne og interesserede i vores virke som landmænd, og de udfordringer vi støder på i vores hverdag. Vi var i sagens natur ikke enige om alt, men vi havde en rigtig god dialog, som for mig at se er vejen frem. Det er vigtigt, at vi lærer hinanden at kende, og at vi styrker dialogen mellem det lokale og det landspolitiske arbejde, så politikerne ved, hvor de skal gå hen, hvis de har brug for faglige indspark.

I de midt- og østjyske landboforeninger har vi også stået sammen om et foretræde for Miljø- og Fødevarerudvalget for at drøfte kravet om fremrykningen af efterafgrøder. Det var vigtigt for os i landbrugsforeningerne at gøre vores folketingspolitikere opmærksomme på, at vi har brug for mere tid til at omstille os og brug for mere fleksibilitet til at begrænse udledningen af

kvælstof. Der findes en række andre virkemidler end efterafgrøder, som er lige så anerkendte og nyttige til at begrænse udledningen af kvælstof, og som i langt højere grad kan målrettes de enkelte arealer, så det giver mening. Det gør den generelle regulering ikke.

Derfor er det også dybt frustrerende, at regeringen har fremrykket de ekstra efterafgrøder lige midt i hvor landmænd er i gang med planlægningen af næste års markdrift. Såsæd og gødning er bestilt. **Det er bare ikke i orden.**

Brexit

Det er endnu svært at sige, hvad Brexit helt præcist kommer til at betyde for dansk landbrug. Bliver det mere besværligt at handle med briterne, bliver konkurrencen unfair, og hvad med økonomien? Jeg kan være bange for, at der kommer en masse papirarbejde, når vi skal eksportere vores varer til England. Jeg kan også være bange for, at EU ikke kan opretholde den støtte, vi får i dag, når England ikke er en del af fællesskabet længere. Det kan godt få store konsekvenser for landbruget, men vi er nødt til at vente og se, hvad fremtiden bringer.

Markedet

Det er paradoksalt, at vi har en utrolig lav rente, og at der stadig er mange landmænd, som betaler en høj bidragssats. Hvis først din økonomi er ratet dårligt, er det som om, du blevet blacklistet, og det kan være svært at få finansieret selv gode projekter.

Det er utroligt følsomt marked, vi arbejder i, og vi er udfordret af enorme prisudsving. Der skal ikke meget til, før det påvirker markedet og lynhurtigt kan flytte det i en anden retning. For et år siden var noteringen på grisepriser ikke særlig høj. Så kom svinepesten i Asien, og priserne eksploderede. Vi skal dog huske, at det med et knips også kan gå den anden vej igen.

Griseproduktion

Svinepesten i Asien har gjort, at en stor del af produktionen er forsvundet derfra. Det har medført, at grisepriserne er steget voldsomt herhjemme. Mit indtryk er, at de penge, der bliver tjent, bliver brugt fornuftigt på at afvikle gæld til banken. Det er sådan, det skal være. Vi har været igennem en periode, hvor vi har været i lommerne på bankerne. Det vil vi ikke igen. Der skal kun investeres i mere jord og flere maskiner, hvis det er en god forretning.

Når vi oplever store udsving i grisenoteringen, er det historisk set på grund af ulykker eller sygdom andre steder verden. Kogalskab og mund og klovsyge fik for år tilbage pludselig markedet til at vende på en tallerken, og priserne på grisekød steg. Det er det samme, vi oplever nu. Men det er vigtigt for mig at understrege, at de høje grisepriser lynhurtigt kan vende, hvis der kommer svinepest til Danmark. Det kan betyde 2-4 kr. mindre på noteringen. Derfor er det utrolig vigtigt, at vi sørger for at informere om svinepest, og hvad vi kan gøre for at undgå, at sygdommen kommer til Danmark. Vi skal undgå, at langtidschauffører – og alle andre for den sags skyld - smider madrester i naturen, som de danske vildsvin kan samle op. Som landmænd skal vi sørge for at have en procedure – og karantæne regler – for vores udenlandske medarbejdere, når de har været på besøg i deres hjemland. Vi skal have regler, der sikrer, at de ikke uforvarende kommer til at tage svinepest med ind i vores besætninger.

Vildtsvinehegnet i det sydlige Danmark skal også sikre os med svinepest. Jeg er utrolig glad for, at hegnet er blevet sat op, da det er med til at regulere – og udrydde - den vildtsvinebestand, vi har i Danmark. Der er nogle mennesker, der er imod hegnet, men de glemmer, hvor mange milliarder, der er på spil – også for det danske samfund. Hegnets

signalværdi betyder også utrolig meget i forhold til de lande, vi eksporterer til. I Japan er der stor fokus på fødevarer sikkerhed, og vildtsvinehegnet er med til at vise, at vi tager svinepest yderst seriøst i Danmark.

PRRS

Desværre er enkelte griseproducenter ramt af PRRS fra Hatting. I landboforeningen arbejder vi i første omgang på at få en dialog med Hatting og håber på et fredeligt forlig. Hvis det ikke lykkes, kan en retssag komme på tale.

Kvægproduktion

2019 har været et fornuftigt år for mælkeproducenterne – dog uden at være prangende. Mælkepriserne faldt i januar, men har derefter været uden de store udsving. Det er gået fornuftigt, og priserne ser ud til at holde i det kommende år.

Tørken i 2018 har gjort, at foderbeholdningerne mange steder har været lave, men det er der rettet op på nu.

Priserne på småkalve har været faldende hen over 2019, og det har derfor ikke været muligt at afsætte dem i Danmark til rimelige priser. Der har ikke været økonomi i det, og småkalvene er blevet eksporteret til Holland. Prisen er vendt efter nytår, så kalvene er nemmere at få afsat, og håbet er, at de hen over året igen kan afsættes i Danmark.

Der har været god afsætning af eksportdyr i 2019.

Landbrugsavisen har lavet en undersøgelse, som viser, at 53 % af mælkeproducenter ikke har haft en bedre indtjening i 2019 end i 2018. En middelmådige indtjening har ikke været nok til at løfte folk ud af en stor gæld, og flere er gået konkurs eller lever på en knivsæg. Der er desværre stadig dårlige historier derude, og det kræver en anderledes tænkning, hvis indtjeningen skal løftes, og gælden betales af.

Marken

2019 har været et helt anderledes år for planteavlerne end 2018, hvor det var tørken og den dårlige høst, der løb med overskrifterne. Til gengæld var priserne med til at opveje det ringe udbytte. I 2019 har nogle landmænd oplevet rekordhøst, men desværre har priserne ikke været for høje. Det er nok planteavlerne, der har været hårdest ramt på økonomien det sidste år.

Der er ingen tvivl om, at vejret udfordrer planteavl, og at det våde efterår har sat sit aftryk. Det har været svært at etablere vintersæd på markerne – og da det har været vådt lige siden, er planteavlerne også udfordret af, at det er helt håbløst at komme i gang med markarbejdet på nuværende tidspunkt. Alt er sjask-vådt lige nu. Vårsæden må vente på, at regnen ophører, og vandet forsvinder fra markerne.

Kravet om flere efterafgrøder gør også, at planteavlerne bliver udfordret til efteråret, da de ekstra efterafgrøder betyder mindre vintersæd. Det er en ærgerlig situation, da det jo netop var her, vi kunne hente det bedste udbytte!

Rekrutteringskampagne

Den danske fødevarerbranche har søsat kampagnen Future Food, der skal sikre, at vi i fremtiden har de skarpeste hjerner og dygtigste hænder til at bekæmpe klimaforandringerne, samtidig med at alle får mad på bordet.

Der er ingen tvivl om, at vi får brug for dygtige folk i fremtiden inden for landbruget. Vi har brug for dygtige ejere og ledere, der kan drive vores landbrug videre. Derfor havde Østjysk Landboforening også en stand på uddannelsesmessen i Horsens den 26. oktober. Det er vigtigt, at vi er der, hvor de unge mennesker prøver at finde ud af, hvad de vil efter folkeskolen og vise, at landbruget også er en mulighed.

I aften er det en stor glæde for mig at uddele legater på 25.000 kroner til 10 unge kvalificerede mennesker, der allerede gør det rigtig godt. Det kommer vi tilbage til senere.

Klima og miljø

Modsat 2018 – hvor vi havde tørke – har vi det sidste år oplevet et ekstremt vådt år. Det har regnet næsten uafbrudt i efteråret og vinteren. Alle marker er dænget til med vand. Det kan ikke blive ved på den måde. Nu SKAL der gøres noget! I lørdags holdt Landbrug & Fødevarer stormøde på Pejsegården i Brædstrup om oversvømmelserne. Rigtig mange var mødt op, og vi havde nogle gode drøftelser om udfordringerne. Jeg håber, det fører til handling. Der ligger en stor opgave ved kommunerne, som har siddet på hænderne alt for længe, og svigtet vandløbs vedligeholdelse i årevis.

Vandmiljø – vandløb og kvælstof

Vand fylder alle vegne - ikke kun på vores marker. Vi er forpligtede over for EU til at leve op til et godt vandmiljø i vores fjorde og vandløb. En opgave vores folketingspolitikere og ministerier i den grad har taget på sig. Den nye regering har markeret sig på dette felt ved at rykke kravet frem om ekstra efterafgrøder.

Vi har fortsat en opgave med at reducere kvælstof til vores vandmiljø og forholde os til, hvordan vi får flere fisk tilbage i vandløbene. Det arbejder vi med på flere niveauer. Vi har som allerede nævnt haft besøg af en række politikere fra Christiansborg for at drøfte kravet om efterafgrøder, og vi har haft foretræde for Miljø- og Fødevarerudvalget for at pege på alternative løsninger til efterafgrøder. Vi arbejder med vådområder og minivådområder sammen med vores lokale politikere og forvaltninger. Derudover er vi repræsenteret i to vandråd, hvor vi diskuterer, hvordan vi kan forbedre forholdene for fiskene. Vi er nødt til at engagere os i disse områder og være med til at pege på løsninger og alternativer. Samtidig påpeger vi fortsat sammen med Landbrug og Fødevarer, at det faglige grundlag skal være bedre, og det er glædeligt, at Aarhus Universitet erkender, at vi har ret i flere af vores kritikpunkter. Senest har vi oplevet ændrede minivådområdekort, regnefejl i den reelle udledning og en fejl i referenceåret 1900. Det er kritikpunkter, vi har rejst, og som der nu bliver fulgt op på. Det er vigtigt, at vi er konstruktive og med til at definere den nye retning.

Regulering af kvælstof

I dag har vi to spor, der skal være med til at regulere udledningen af kvælstof. Vi har den målrettede regulering og den kollektive indsats.

Den målrettede regulering sker på vores markflader. Her er kravet om efterafgrøder et godt eksempel. Den kollektive indsats kan være sværere at forholde sig til. Her handler det om at gå ind i projekter som vådområder, minivådområder, filtermatricer og rejsning af skov, som ligger uden for markfladen, og som umiddelbart ikke kommer den enkelte landmand til gode. Og hvad nytter det så?

Det nytter faktisk en del! Drænvirkemidler giver mening, fordi de ved at blive anlagt de rigtige steder kan fjerne op til 90 % af udledningen af kvælstof. Det handler nemlig ikke om, hvor meget vi gøder, men i langt højere grad om, hvor meget kvælstof der i sidste ende udledes til vandløbene. Her er der stor forskel på vores jorde - både fysisk og geologisk.

Vi er nødt til at gøre en stor indsats for at komme i mål med det kollektive krav, hvor vi i høj grad halter bagefter. Hvis vi ikke gør en ekstra indsats, kan jeg være bange for, at regeringen trækker i kvoten for gødning igen. Derfor vil vi fra foreningens side i det kommende år arbejde meget mere sammen med jer om at etablere kollektive virkemidler, hvor det giver mening. Vi er nødt til i fællesskab at gøre en indsats for at nå målet.

Natur og biodiversitet

Pluk en blomst og tænk på din landmand er et af de initiativer, vi har set i det forgangne år. I Østjysk Landboforening har vi leveret frø til blomsterstriber. De medlemmer, der sår blomsterstriber, får betalt frø til 100 meter af foreningen. Blomsterne skal vise, at vi landmænd også tænker på naturens mangfoldighed og biernes ve og vel. Blomsterne er samtidig en tak til lokalbefolkningen, når de store maskiner er på vejen. Vi har alle sammen et ansvar for at passe på den natur, vi er en del af. Det vil vi gerne være med til at signalere.

Nu har det udviklet sig til, at vi har etableret faunastriber på forsøgsbasis på offentlige arealer i samarbejde med Horsens Kommune. Faunastriber er til glæde for dyr og insekter i naturen. Vi vil gerne brede projektet ud, så I som medlemmer kan lave faunastriber i hjørnerne af jeres marker.

Lavbundsjord

Udtagning af lavbundsJORDE er også et virkemiddel, som både kan bidrage til at sikre biodiversitet, begrænse udledningen af kvælstof og reducere udledningen af drivhusgasser. Det er svært at køre på lavbundsJORDE, når det regner meget, og det kan derfor give god mening at pille dem ud. Men det kræver selvfølgelig, at der bliver stillet andet JORD til rådighed.

Præcisionslandbrug

Et andet alternativt virkemiddel er præcisionslandbrug, hvor man anvender moderne teknologi til endnu mere præcis gødsning end i dag. Det er både godt for miljøet og for landmandens udbytte og indtjening. Vi har erfaringer fra et pilotprojekt, som vi hurtigt kan anvende i praksis, så jeg håber, vi snart kommer til at se meget mere til præcisionslandbrug.

Beskyttelse af drikkevandet

Der kommer mere og mere fokus på pesticider og de fund, der gøres, i en række drikkevandsboringer. Det er en politisk dagsorden, der er født af følelser, og som derfor er meget svær at argumentere mod med fakta. Jeg tror mange gange, at det er afmagt, der retter blikket mod landbrugets pesticider, fordi det er nemmere at vise handling på den måde.

Der er ingen tvivl om, at det godkendelsessystem og overvågningsystem, vi har i Danmark, er et af de mest restriktive, og jeg har fuldstændig tiltro til, at det fungerer, som det skal. I landboforeningen arbejder vi for de bedst mulige løsninger for jer. Det handler om proportionalitet og bedre løsninger. Præcisionslandbrug er også interessant, og så skal vi selvfølgelig hele tiden tænke på, hvordan vi kan blive bedre... ved at bruge mindre.

I landboforeningen følger vi udviklingen i vores kommuner, og vi arbejder hele tiden på at komme tættere på beslutningerne. Det gør vi ved at være med meget tidligt i fasen og deltage i relevante udvalg og råd. Horsens Kommune har netop vedtaget deres første indsatsplan for NIM-området og har samtidig vedtaget nogle overordnede retningslinjer. Hedensted er nu i gang med at lave en rammeplan, hvor vi også er med. Vi har pointeret, at der skal være en sammenhæng mellem de tiltag, vi gør på markfladen, og den effekt man skal opnå i grundvandet. Det er en udfordring i forhold til, at det oftest er gamle midler, man finder, som er forbudt i dag. Det kan vi ikke gøre noget ved. Der er også midler, som ikke stammer fra landbruget. Dem kan vi heller ikke gøre noget ved.

BNBO

BNBO – boringsnære beskyttelsesområder - er et nyt udtryk, vi har stiftet bekendtskab med inden for de sidste år. Fra den 1. januar 2023 er det forbudt at bruge pesticider i de 5500 boringsnære beskyttelsesområder, som Miljøstyrelsen har udpeget. Hvis I har BNBO'ere på jeres jord, vil jeg opfordre til, at I er på forkant og selv kontakter vandværket og kommunen for at få forhandlet en frivillig aftale på plads. Det får I mest ud af. Venter I indtil 2023, bliver erstatningen en fastsat takst, som endnu ikke er kendt.

Inden I kontakter kommunen og vandværket, skal I gøre jer klart, hvad I vil med driften bagefter, så I kan få skræddersyet en god individuel løsning. Fra foreningens side vil vi hjælpe jer med viden - og måske facilitere nogle processer - der kan gøre det nemmere for jer at komme frem til en aftale. I slutningen af februar holdt vi et møde for de medlemmer, der har et BNBO på deres arealer. Det møde vil vi følge op på. Derudover har vi kontakt til vores kommuner og vil også snakke med forsyninger og vandværker.

Hvis I ser nogle muligheder for, at vi kan gøre en forskel, er I meget velkomne til at kontakte mig eller vores miljøpolitiske rådgiver, Maria.

Multifunktionel jordfordeling

Vi er vant til at dyrke vores marker på traditionel vis, og vi er vant til, at jorden har en jordværdi. Politiske vinde og fysiske forhold gør dog, at vi skal til at tænke anderledes. Værdierne opgøres på en ny måde, og dyrkningsformerne kan ændre sig. Skal vi for eksempel til at gøre udfordringerne med vand og kvælstof til et forretningsområde, hvor vi ikke kører traktoren herover længere? Det skal vi tænke over. Nogle steder skal vi kunne køre endnu stærkere og være endnu mere effektive, mens vi andre steder skal ekstensivere. Der er både et pres på interesserne i vores arealer og på, hvordan vi bruger dem. Det gælder reduktionskrav til kvælstof, grundvandsbeskyttelse, biodiversitet, klimatilpasning og CO₂-reduktion. Vi har behov for en intelligent planlægning, så vi fortsat kan investere i de rigtige områder og få taget dem ud, der skal bruges til et andet formål. Derfor har vi peget på, at jordfordeling er et godt virkemiddel. Med tørkepakken fik vi 150 mio. kr. til at sætte nogle multifunktionelle jordfordelinger i gang. Vi har sammen med velas budt ind på et SEGES-projekt, hvor vi skal finde frem til en god proces. Jo mere vi selv kan komme på banen, jo mere indflydelse får vi. Derfor glæder vi os til at skulle snakke med jer lodsejere, kommuner og øvrige aktører om, hvad der giver mening for jer, og om jordfordeling kunne have jeres interesse. I første omgang tager vi i foreningen udgangspunkt i Rårup og Skjold å-systemer.

Afslutning

Jeg vil gerne takke bestyrelsen for det gode og frugtbare samarbejde, vi har haft det sidste år. Det er en fornøjelse af samarbejde med jer. Alle er engagerede og spiller positivt ind. Det er ikke en selvfølge.

Hvordan kommer det næste år så til at se ud? Det er ikke til at sige, men jeg er sikker på, at vi får nok at se til. Landbruget er i en rivende udvikling med store udfordringer, der kræver, at vi hele tiden er omstillingsparate. Heldigvis er der også masser af muligheder – og jeg kan kun opfordre til at gribe dem!

Tak for ordet!